

**Technische studie inzake de problematiek van de herziening van de drempels
en de gevolgen voor de economische beroepen**

4 november 2014

<i>Inhoudstafel</i>	<i>Paragrafen</i>
<i>A. Inleiding</i>	<i>01 tot 02</i>
<i>B. Categorieën van vennootschappen in het Europees boekhoudrecht – Historiek</i>	<i>03 tot 07</i>
<i>C. Categorieën van vennootschappen in het Belgisch boekhoudrecht – Historiek</i>	<i>08 tot 14</i>
<i>D. Europese herziening van de drempels</i>	<i>15 tot 20</i>
<i>E. Huidige situatie in België in het licht van de reglementering inzake de drempels</i>	<i>21 tot 24</i>
<i>F. Mogelijke impact van de Europese hervorming inzake de drempels voor België</i>	<i>25 tot 34</i>
F.1. Statutaire jaarrekeningen	<i>26 tot 29</i>
F.2. Geconsolideerde jaarrekeningen	<i>30 tot 32</i>
F.3. Andere wijzigingen buiten de drempelverhoging	<i>33 tot 34</i>
<i>G. Het begrip organisatie van openbaar belang</i>	<i>35 tot 42</i>
G.1. Huidige situatie in Belgisch recht	<i>36</i>
G.2. Onlangs door Europa goedgekeurde regels betreffende het begrip OOB	<i>37</i>
G.3. Becijferde inschatting van het aantal potentiële OOB's in België	<i>38 tot 39</i>
G.4. Betrokken auditkantoren	<i>40</i>
G.4.1. Wat betreft vennootschappen die op Euronext Brussels zijn genoteerd	<i>41</i>
G.4.2. Wat betreft vennootschappen die hun rekeningen moeten laten controleren door een bedrijfsrevisor, erkend door NBB en/of FSMA	<i>42</i>
<i>H. Conclusie</i>	<i>43 tot 44</i>
Bijlagen	

A. Inleiding

01. Diverse hervormingen hebben recent het Europese landschap op het vlak van boekhouding en audit gewijzigd:

- de Richtlijn 2012/6/EU van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 tot wijziging van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen wat **micro-entiteiten** betreft (*PBEU* L81 van 21 maart 2012);
- de Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot **intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG** van de Raad (*PBEU* L182 van 29 juni 2013);
- **de wijzigingen aan de “auditrichtlijn”** door de richtlijn 2014/56/EU van 16 april 2014 (*PBEU* L158 van 27 mei 2014);
- de goedkeuring van de **verordening** (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de **wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang** en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie (*PBEU* L158 van 27 mei 2014).

Bij de vele maatregelen die in het Belgisch recht dienen te worden omgezet, is er één die voor talrijke actoren van het bedrijfsleven een weerslag zal hebben, namelijk waar het gaat om het **bepalen van de drempels teneinde de verschillende categorieën van vennootschappen te onderscheiden en de dienovereenkomstige verplichtingen op het gebied van boekhouding en wettelijke jaarrekeningcontrole.**

Behalve een directe weerslag op het gebied van boekhouding en wettelijke jaarrekeningcontrole (allebei bedoeld in de boekhoudrichtlijn van 2013) heeft deze drempelberekening ook gevolgen op andere reglementeringen die in België zijn goedgekeurd en die niet voortvloeien uit Europese boekhoudrichtlijnen in de mate dat ze voor de definitie van wat onder “kleine ondernemingen” wordt verstaan, verwijzen naar de drempels voor de boekhouding en de audit.

02. De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft de wettelijke opdracht¹ bij te dragen tot de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader, toepasselijk op de economische beroepen (de bedrijfsrevisoren die gemachtigd zijn wettelijke jaarrekeningcontroles te verrichten, erkende boekhouders(-fiscalisten), accountants en bedrijfsrevisoren die gemachtigd zijn om voor derden de boekhouding te voeren, alsook de belastingconsulenten), door het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de Regering of aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen (Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) / Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten (IAB) / Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF)).

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen achtte het relevant om bij te dragen tot een goed begrip van de inzet van deze hervorming aan de hand van een technische studie, binnen de grenzen van de bevoegdheden van de Hoge Raad en zonder afbreuk te doen aan elke stellingname in de schoot van andere instanties, zoals de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven of elk ander overleg- of adviesorgaan.

¹ Die opdracht vloeit voort uit artikel 54, § 1 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

De weerslag op andere reglementeringen, gebaseerd op de criteria die in Belgisch recht voortvloeien uit de toepassing van de 4de Europese richtlijn, maakt bijgevolg geen deel uit van de analyse in het kader van deze studie.

In onderhavige studie komen aan bod:

- het historisch referentiekader op Europees vlak (punt B van de studie);
- de huidige situatie in Belgisch recht (in toepassing van het vroeger Europees referentiekader (punt C van de studie);
- de wijzigingen op Europees vlak (punten D en G van de studie);
- een statistische analyse op basis van cijfers die verstrekt werden door de Balanscentrale van de Nationale Bank van België, en dit op het vlak van het aantal vennootschappen die vallen onder de verschillende categorieën in het licht van de huidige criteria (punt E) maar eveneens een simulatie van deze cijfers in het licht van de herziening van de drempels op Europees vlak (punt F van de studie)

waardoor het mogelijk moet zijn de eventuele weerslag van deze hervorming op de diverse economische beroepen in kaart te brengen.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen houdt zich ter beschikking van de Regering om over bepaalde, meer specifieke aspecten van de problematiek een advies te formuleren.

B. Categorieën van vennootschappen in het Europees boekhoudrecht – Historiek

03. Historisch gezien steunt het **onderscheid tussen kleine, middelgrote en grote ondernemingen/groepen** in de richtlijn 78/660/EEG (gewoonlijk “vierde richtlijn” genoemd) en de richtlijn 83/349/EEG (gewoonlijk “zevende richtlijn” genoemd) op drie objectieve groottecriteria voor vennootschappen, namelijk het balanstotaal, de omzet (zonder BTW) en het gemiddeld aantal tijdens het boekjaar tewerkgestelde werknemers (in voltijdse equivalenten).

Cijfermatig worden elk van deze drie criteria om de vijf jaar herzien, in functie van de economische en monetaire evolutie in de Gemeenschap: in 1984, 1990, 1994, 1999, 2003 en 2006 besliste de Europese Raad, op voorstel van de Commissie en met toepassing van artikel 53, § 2 van de vierde richtlijn, tot dergelijke vijfjaarlijkse herziening van de drempels.

Bijlage 1 van deze studie geeft in een tabel² de evolutie van deze drempels op Europees niveau weer.

04. De definities van de categorieën van vennootschappen worden in de vierde richtlijn gehanteerd voor twee soorten van maatregelen:

- ***Wat betreft de opstelling en openbaarmaking van de jaarrekening:***

Op het niveau van de lidstaten zijn maatregelen mogelijk om de boekhoudkundige informatie die de “kleine” vennootschappen moeten opnemen in de jaarrekening, te versoepelen:

- de gezamenlijke lezing van de artikelen 11 en 47 laat de opstelling en openbaarmaking van een “verkorte” balans toe;
- de gezamenlijke lezing van de artikelen 27 en 47 laat de opstelling en openbaarmaking van een “verkorte” resultatenrekening toe;

² De tabel in bijlage 1 is geïnspireerd op een artikel dat in 2013 is verschenen: Catherine DENDAUV, “Droit comptable européen : une réforme en trois étapes”, *Comptabilité et Fiscalité Pratiques*, oktober 2013, nr. 8/2013.

- de gezamenlijke lezing van de artikelen 44 en 47 laat de opstelling en openbaarmaking van een “verkorte” toelichting toe.

- **Wat betreft de controle van de rekeningen:**

Artikel 51 van de vierde richtlijn bepaalt dat de vennootschappen bedoeld in de richtlijn (handelsvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid of handelsvennootschappen met onbeperkte aansprakelijkheid waarvan alle aandeelhouders vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid zijn) hun jaarrekening moeten laten controleren en staat elke lidstaat toe (tweede lid) om van dit voorschrift af te wijken in de vorm van een vrijstelling van deze verplichting voor “kleine ondernemingen”.

Dergelijke afwijking is echter niet toegestaan voor vennootschappen waarvan de effecten zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt in de zin van artikel 4, § 1, punt 14 van de richtlijn 2004/39/EG (artikel 53*bis* van de vierde richtlijn).

05. In juli 2002 hebben het Europees Parlement en de Raad een verordening goedgekeurd over de toepassing van de internationale standaarden (verkort IFRS-normen) - dus niet de richtlijn 83/349/EEG, gewoonlijk “zevende richtlijn” genoemd - voor de opstelling van geconsolideerde rekeningen van bepaalde categorieën van vennootschappen (minstens de vennootschappen waarvan de effecten zijn genoteerd op een gereguleerde markt). Een samenvatting van de belangrijkste elementen van deze verordening is opgenomen in **bijlage 2** van deze studie.

Er moet opgemerkt worden dat deze verordening van 2002 op geen enkele manier wordt beïnvloed door de goedkeuring in 2013 en 2014 door Europa van de nieuwe maatregelen.

06. In 2012 werd met de goedkeuring van de richtlijn “micro-entiteiten”³ in de vierde boekhoudrichtlijn een nieuwe vennootschapscategorie ingevoerd; deze mogelijkheid is echter optioneel voor de lidstaten.

De bepalingen van de richtlijn “micro-entiteiten” (achteraf omgedoopt tot “**micro-ondernemingen**”) geven de lidstaten de **mogelijkheid** om de boekhoudregels te **versoepelen** voor hun kleinste ondernemingen die onder de voornoemde Europese criteria vallen.

Micro-ondernemingen moeten evenwel onderworpen blijven aan alle nationale verplichtingen om een boekhouding bij te houden [in België “boeken” genoemd] die hun handelsverrichtingen en hun financiële toestand weergeeft. Voorts dienen beleggingsondernemingen en participatieondernemingen te worden uitgesloten van de voordelen van de vereenvoudigingen die op micro-ondernemingen van toepassing zijn.

In verband met de keuze van de lidstaten om deze vennootschapscategorie (al dan niet) in het nationale recht op te nemen en de administratieve last op bepaalde (steeds optionele) gebieden te verlichten, stelt één van de consideransen die aan de richtlijn voorafgaan, dat “*de lidstaten rekening dienen te houden met de specifieke omstandigheden en behoeften van hun eigen markt wanneer zij beslissen of en hoe zij een regeling inzake micro-entiteiten zullen implementeren*”.

Die regels zijn thans opgenomen in de nieuwe boekhoudrichtlijn van 2013, in zoverre die onder meer de vierde Europese vennootschapsrichtlijn vervangt.

³ Richtlijn 2012/6/EU van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 tot wijziging van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen wat micro-entiteiten betreft (*PBEU* L81 van 21 maart 2012).

07. De nieuwe boekhoudrichtlijn van 2013 definieert ook het begrip **organisatie van openbaar belang**, met de bedoeling aan dergelijke vennootschappen met een “openbaar belang” bijkomende eisen op te leggen. Die eisen krijgen de vorm van regels in verband met de voorstelling van financiële overzichten of waarderingmethoden die in de boekhouding moeten worden toegepast (voor hun statutaire jaarrekening, want voor hun geconsolideerde jaarrekeningen wordt dit geregeld door de Europese verordening van 2002).

De “auditrichtlijn” van 2006 bevat van haar kant regels in verband met de interne organisatie van de vennootschap, waaronder de regels in verband met de oprichting van een auditcomité de best bekende zijn. De aanpassing van de “auditrichtlijn” in 2014 leidde tot een hertekening hiervan, alsook tot de goedkeuring van een specifieke verordening toepasselijk, enerzijds, op organisaties van openbaar belang en, anderzijds, op wettelijke auditors van jaarrekeningen met één of meer controleopdrachten bij organisaties van openbaar belang.

Bijlage 3 bij deze studie bevat een vergelijkende tabel in verband met de definitie van organisatie van openbaar belang in het kader van de ontwerpen die tussen 2011 en 2014 in Europa werden besproken (open *versus* gesloten definitie).

C. Categorieën van vennootschappen in het Belgisch boekhoudrecht – Historiek

08. Momenteel kent België, enerzijds, twee vennootschapstypes in de zin van artikel 15 van het Wetboek van vennootschappen: **de kleine ondernemingen en de overige ondernemingen** en, anderzijds, twee groepstypes in de zin van artikel 16 van het Wetboek van vennootschappen: **de kleine groepen en de overige groepen**.

Voor de statutaire jaarrekening situeert het belangrijkste **boekhoudkundig** verschil zich in het type schema voor de openbaarmaking van de jaarrekening: het verkort schema of het volledig schema. Ingeval van een verkort schema mag volgens het Belgisch boekhoudrecht enkel de “brutomarge” worden gepubliceerd in de plaats van de omzet en de kost van de grond- en hulpstoffen en van diensten en diverse goederen, overeenkomstig een optie die in de Europese richtlijn wordt geboden.

Voor de statutaire jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening situeert het belangrijkste verschil zich in de **auditregels**: wel of geen verplichting om de jaarrekening door een bedrijfsrevisor te laten controleren.

Artikel 141 van het Wetboek van vennootschappen bevat in dit verband specifieke regels om te bepalen welke ondernemingen / groepen hun jaarrekening moeten laten controleren.

09. Bijlage 4 van deze studie herneemt een aantal uittreksels uit het Wetboek van vennootschappen:

- enerzijds artikelen 15 (definitie van “kleine onderneming”) en 16 (definitie van “kleine groep”) van het Wetboek van vennootschappen in verband met de drempelberekening;
- anderzijds artikel 141 van het Wetboek van vennootschappen dat de criteria vastlegt om te bepalen welke ondernemingen/groepen hun jaarrekening moeten laten controleren.

10. De evolutie in de tijd van deze drempelberekening in België is schematisch samengevat in een tabel⁴ opgenomen in **bijlage 5** van deze studie.

11. Er moet opgemerkt worden dat, hoewel toegestaan door de vierde Europese richtlijn, België in het verleden voor de statutaire jaarrekening geen criteria voor **middelgrote ondernemingen** heeft vastgelegd, omdat er qua voorstelling van de financiële overzichten weinig verschil is ten opzichte van de overzichten die grote ondernemingen moeten opstellen. **Vennootschappen die men zou kwalificeren als “middelgrote ondernemingen” worden momenteel, in Belgisch recht, dan ook gelijkgesteld met “grote ondernemingen” en moeten dezelfde verplichtingen naleven.**

12. Wat de opties voor de lidstaten in verband met de verordening “IFRS” van 2002 betreft, is een opsomming van de in België genomen maatregelen opgenomen in **bijlage 6** van deze studie.

13. Tot nu toe heeft België nog niets beslist omtrent een eventuele versoepeling voor de ondernemingscategorie “micro-ondernemingen”. Aangezien het gaat om optionele maatregelen overgelaten aan de lidstaten, kan geen enkele tekortkoming op het vlak van de omzetting in Belgisch recht worden ingeroepen.

14. Het Wetboek van vennootschappen bevat vandaag evenmin een definitie van het begrip “organisatie van openbaar belang”. Bij de omzetting in Belgisch recht van de maatregelen toepasselijk op de “organisaties van openbaar belang” is immers geopteerd voor een integratie van de regels in de diverse betrokken reglementeringen, zoals de vennootschappen met effecten genoteerd op een gereguleerde markt, de kredietinstellingen en de verzekeringsmaatschappijen.

In zijn jaarverslag 2010 - waarvan een uittreksel in **bijlage 7** van onderhavige studie - heeft de Hoge Raad in zijn hoedanigheid van één van de instanties die deel uitmaken van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren het begrip organisatie van openbaar belang in het Belgisch recht geanalyseerd.

Bij de grote ondernemingen moeten de vennootschappen die als organisatie van openbaar belang (verkort OOB) te kwalificeren zijn, geïdentificeerd worden, want hiervoor gelden bijkomende, specifiek voor deze categorie geldende verplichtingen. Die verplichtingen zijn opgenomen in de nieuwe Europese verordening van 2014, maar ook in andere Europese voorschriften, zoals in de boekhoudrichtlijn van 2013 of bepaalde Europese verordeningen en richtlijnen met betrekking tot financiële diensten en kapitaalmarkten.

Wat betreft de maatregelen uit de “OOB-verordening” die specifiek zijn voor organisaties van openbaar belang, is het zo dat zolang op nationaal niveau een beslissing uitblijft, die regels zullen gelden voor vennootschappen die op een gereguleerde markt zijn genoteerd, voor kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen.

Wat betreft de omzetting van de maatregelen uit de “boekhoudrichtlijn”, blijken *a priori* twee werkwijzen mogelijk te zijn:

⁴ De tabel in bijlage 5 is geïnspireerd op een artikel dat in 2013 is verschenen: Catherine DENDAUW, “Droit comptable européen : une réforme en trois étapes”, *Comptabilité et Fiscalité Pratiques*, oktober 2013, nr. 8/2013.

- verder de maatregelen in de betrokken specifieke regelgevingen integreren (waarbij het mogelijk is om een onderscheid te maken qua toepassingsgebied naargelang het type van maatregel);
- het begrip “organisatie van openbaar belang” in Belgisch recht definiëren (*a priori* in het Wetboek van vennootschappen in te voegen als de definitie er komt).

D. Europese herziening van de drempels

15. Uit de overweging (10) voorafgaand aan de boekhoudrichtlijn 2013, die berust op het “denk eerst klein”-principe, blijkt dat de richtlijn 2013 “ervoor dient te zorgen dat de voorschriften voor kleine ondernemingen overal in de Unie grotendeels uniform zijn”. Dit is het geval voor de statutaire jaarrekening die door de “kleine” ondernemingen wordt opgesteld en openbaar gemaakt.

Het is in deze context dat het aanvankelijke ontwerp van richtlijn ter vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn - zoals gepubliceerd in oktober 2011 - de lidstaten voor de drempelberekening geen enkele marge liet, welke mogelijkheid wél bestond in de artikelen 11 en 27 van de vierde Europese vennootschapsrichtlijn. Uit de aanvankelijke tekst van 2011 bleek dat de criteria door Europa zouden moeten worden vastgelegd en ongewijzigd in het nationaal recht zouden moeten worden omgezet.

In tegenstelling tot het aanvankelijke ontwerp tot hervorming, voorziet de eindversie in een zekere soepelheid op het vlak van de drempels.

16. Een vergelijking van de Europese teksten **op het vlak van de drempels**, zoals samengevat in **bijlage 8** van onderhavige studie, laat toe een beter zicht te krijgen op de evolutie van de teksten. De tekstonderdelen die een zekere vorm van flexibiliteit toelaten zijn door ons onderstreept.

Hieruit blijkt dat de lidstaten maar een krappe marge krijgen. Enkel voor de drempel voor kleine ondernemingen (artikel 3, § 2) en voor kleine groepen wordt de lidstaten uitdrukkelijk een marge toegestaan tussen de maximumbedragen (12 en 6 miljoen) en de minimumbedragen (8 en 4 miljoen). Dit is het gevolg van de beslissing van Europa om de regels op het vlak van de voorstelling van de statutaire jaarrekening opgesteld en openbaar gemaakt door “kleine ondernemingen” in ruime mate te harmoniseren.

17. Om goed te begrijpen waar het bij deze drempelberekening om gaat, **legt de nieuwe richtlijn duidelijke en voor elke ondernemingscategorie (micro / klein / middelgroot / groot / organisaties van openbaar belang) specifieke regels vast qua voorstelling van de balans, de resultatenrekening en/of de inhoud van de toelichting.**

Er wordt echter voor de categorie kleine ondernemingen / middelgrote ondernemingen / grote ondernemingen geen enkele specifieke waarderingsmethode vastgelegd. Voor de categorie micro-ondernemingen (als die op nationaal niveau zijn gedefinieerd) geldt er wel een verbod voor één waarderingsmethode, namelijk een waardering op basis van de reële waarde (*fair value* - artikel 36, § 3 van de nieuwe boekhoudrichtlijn).

In de nieuwe boekhoudrichtlijn is de erkenning van de groep “middelgrote ondernemingen” een optie. Zowel artikel 14, lid 2, als artikel 31, § 2 van de nieuwe richtlijn staat afwijkingen toe, maar dat wordt verwoord als een keuzemogelijkheid voor elke lidstaat. De laatste zin van de twaalfde considerans is in dat opzicht overigens expliciet: “De lidstaten die middelgrote en grote

ondernemingen aan dezelfde voorschriften onderwerpen, hoeven in hun nationale wetgeving geen afzonderlijke categorieën voor middelgrote en grote ondernemingen af te bakenen.”

Dat was ook al zo in de vierde Europese richtlijn.

18. Een vergelijking van de Europese teksten **inzake verplichte jaarrekeningcontrole**, zoals samengevat in **bijlage 9** van onderhavige studie, laat toe om een beter zicht te krijgen op hun evolutie. De tekstonderdelen die een zekere vorm van flexibiliteit toelaten zijn door ons onderstreept.

19. De vrijstellingsbepaling van artikel 51, § 2 van de vroegere vierde Europese richtlijn staat voortaan in artikel 2 van de auditrichtlijn, weliswaar in een tegenovergestelde benadering. Vroeger was het mogelijk om kleine ondernemingen en kleine groepen vrij te stellen van de verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole (optie gelicht in het Belgisch recht), maar voortaan is voor kleine ondernemingen of kleine groepen een jaarrekeningcontrole enkel mogelijk als die uitdrukkelijk in de nationale reglementering is opgenomen of indien daartoe door de betrokken entiteit op vrijwillige basis besloten wordt .

Uit een studie⁵ die de Europese Commissie in 1998 publiceerde, blijkt dat enkel Denemarken, Finland en in zekere mate Zweden geen gebruik hebben gemaakt van de afwijkingsmogelijkheid van artikel 51, § 2 van de vierde Europese richtlijn om kleine ondernemingen vrij te stellen van de verplichte wettelijke controle van hun statutaire jaarrekening.

Uit een andere studie⁶ die de Europese Commissie in 1998 publiceerde, blijkt dat enkel Zweden geen gebruik heeft gemaakt van de afwijkingsmogelijkheid van artikel 6 van de zevende Europese richtlijn om kleine groepen vrij te stellen van de verplichte wettelijke controle van hun geconsolideerde jaarrekening.

Deze vaststellingen lopen uiteraard niet vooruit op de keuzes die door elke lidstaat zullen moeten gemaakt worden op nationaal niveau in het kader van de omzetting van de nieuwe richtlijnen.

20. De evolutie van deze drempelberekening in Europa (vroegere richtlijnen / nieuwe richtlijn) voor micro-ondernemingen / kleine ondernemingen / middelgrote ondernemingen / grote ondernemingen maar ook voor kleine groepen / middelgrote en grote groepen) kan schematisch in een tabel⁷ opgenomen in **bijlage 10** van deze studie worden voorgesteld.

Belangrijk in dit verband is niet alleen de klassieke beslissing op Europees niveau van de drempelverhoging (bij de vijfjaarlijkse herberekening) die leidt tot een toename van het aantal “kleine” ondernemingen (die zouden overgaan van de groep van middelgrote (of grote) ondernemingen naar de groep van de kleine ondernemingen), maar ook en vooral de beslissing van Europa om de drempels waaronder groepen als “kleine groepen” worden beschouwd (het

⁵ *Implementation of the Fourth Directive in EU Member States – Summary of findings from a study on the implementation of Fourth Directive 78/660/EEC in the Member State of the European Union As per 1 January 1998, Internal Market DG European Commission, januari 2000, 82 p.*

⁶ *Implementation of the Seventh Directive in EU Member States – Summary of findings from a study on the implementation of Fourth Directive 83/349/EEC in the Member State of the European Union As per 1 January 1998, Internal Market DG European Commission, januari 2000, 42 p.*

⁷ De tabel in bijlage 10 is geïnspireerd op een artikel dat in 2013 is verschenen: Catherine DENDAUW, “Droit comptable européen : une réforme en trois étapes”, *Comptabilité et Fiscalité Pratiques*, oktober 2013, nr. 8/2013.

criterium van balanstotaal wijzigt van 17,5 miljoen naar een bedrag tussen 4 en 6 miljoen, het criterium van totaal netto-omzetcijfer wijzigt van 35 miljoen naar een bedrag tussen 8 en 12 miljoen en het aantal tewerkgestelde personen van 250 naar 50 personen), te verminderen hetgeen leidt tot een vermindering van het aantal “kleine groepen” (die zouden overgaan van kleine groep naar middelgrote of grote groep).

E. Huidige situatie in België in het licht van de reglementering inzake de drempels

21. In het Belgisch recht wordt de drempelberekening geregeld in de artikelen 15 en 16 van het Wetboek van vennootschappen (KMO's *versus* grote ondernemingen, met een definitie van “kleine vennootschappen” / kleine groepen *versus* grote groepen, met een definitie van “kleine groepen”).

Artikel 141 van het Wetboek van vennootschappen legt de criteria vast die bepalen welke entiteiten/groepen verplicht zijn hun jaarrekening te laten controleren.

Elders worden terzake gelijkaardige regels vastgesteld voor andere organisaties dan handelsvennootschappen. Dat is het geval voor VZW's, stichtingen en IVZW's. Het gaat hier om een nationaal ingevoerde regeling die geenszins voortvloeit uit Europese richtlijnen.

22. Bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België werden cijfergegevens opgevraagd om een idee te hebben van de huidige situatie inzake neerlegging van statutaire jaarrekeningen, in het licht van de drempelcriteria die momenteel in België toepasselijk zijn.

Huidige situatie (basis = neergelegde jaarrekeningen over het boekjaar 2012):
Cijfers die de Balanscentrale op 20 mei 2014 aan de Hoge Raad heeft meegedeeld

Statutaire jaarrekening	Verkort schema	Volledig schema
Aantal ondernemingen (exclusief VZW's en specifieke sectoren)	360.589	23.688
Aantal ondernemingen (VZW's)	5.293	1.378
Totaal	365.882	25.066

Volgens de Balanscentrale telt men momenteel **23.688 grote ondernemingen** en **360.589 kleine ondernemingen**: tot die cijfers komt men op basis van het type neergelegde jaarrekening (verkort/volledig), want de groottecriteria worden berekend op geconsolideerde en niet op individuele basis (*cf.* Wetboek van vennootschappen, art. 15, § 5).

Andere vennootschappen (zowat 2.100) leggen bij de Balanscentrale een statutaire jaarrekening neer die niet volgens een standaardschema (verkort of volledig) is opgemaakt:

Huidige situatie (basis = neergelegde jaarrekeningen over het boekjaar 2012):
Cijfers die de Balanscentrale op 20 mei 2014 aan de Hoge Raad heeft meegedeeld

Specifieke statutaire rekeningen / afwijkingen	
• Financiële sector (behalve verzekeringen)	197
• Verzekeringen	83

• Overige sectoren ⁸	65
• Consortia	70
• Verenigingen	823
• Buitenlandse vennootschappen ⁹	857
Totaal	2.095

De herziening van de drempels zal potentieel gevolgen hebben voor de 384.277 vennootschappen die momenteel een statutaire jaarrekening neerleggen (360.589 kleine ondernemingen en 23.688 grote ondernemingen). Voor de overige ondernemingen gelden immers specifieke regels, waarvan *a priori* niet wordt verwacht dat ze gaan evolueren in het kader van deze hervorming.

23. Bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België werden gelijkaardige cijfergegevens opgevraagd om een idee te hebben van de huidige situatie inzake de neerlegging van geconsolideerde jaarrekeningen, in het licht van de drempelcriteria die momenteel in België toepasselijk zijn.

Huidige situatie (basis = neergelegde jaarrekeningen over het boekjaar 2012):
Cijfers die de Balanscentrale op 20 mei 2014 aan de Hoge Raad heeft meegedeeld

Geconsolideerde jaarrekeningen	
• Financiële sector (behalve verzekeringen)	380
• Verzekeringen	13
• Overige sectoren die rekeningen publiceren, opgesteld overeenkomstig Belgische voorschriften die voortvloeien uit de boekhoudrichtlijn	635
Totaal	1.028

De facto stemt enkel de rubriek “overige sectoren” overeen met geconsolideerde financiële overzichten die conform de Belgische boekhoudregels, die voortvloeien uit de boekhoudrichtlijn, zijn neergelegd (hierna de “*Belgian gaap*”) (635 geconsolideerde jaarrekeningen).

Na analyse van een lijst op de website van de Balanscentrale, exclusief laattijdige neerleggingen (in de loop van 2013 betreffende verschillende boekjaren) en als “N.K.” aangemerkte geconsolideerde financiële overzichten [boekhoudstelsel (hierna “*gaap*”) “*not known*”] van 48 groepen die in 2013 een geconsolideerde jaarrekening hebben neergelegd, blijkt inderdaad dat:

- 28 % zijn opgesteld conform IFRS (waarvan iets meer dan één derde (101 van de in totaal 290 jaarrekeningen) afkomstig van beursgenoteerde vennootschappen)
- 61,3 % zijn opgesteld in *Belgian gaap* (of 635 groepen)
- 5 % zijn opgesteld in *US gaap* (of 52 groepen)
- 4,5 % zijn opgesteld in *gaap* van een lidstaat van de Europese Unie (Nederland (18), Frankrijk (8), Groothertogdom Luxemburg (7), Groot-Brittannië (6), Duitsland (4), Oostenrijk (1), Spanje (1), Finland (1))

⁸ Volgens de Balanscentrale zijn dit vennootschappen die niet verplicht zijn om hun jaarrekening volgens een standaardschema neer te leggen, meer bepaald ziekenfondsen of vennootschappen waarvan de NACE-code niet bekend is (gelet op het soort jaarrekeningen gaat het onder meer om vastgoedbevaks,...).

⁹ Volgens de Balanscentrale zijn dit jaarrekeningen die openbaar worden gemaakt door vennootschappen met een bijkantoor in België, in de vorm waarin zij zijn opgesteld, gecontroleerd en gepubliceerd volgens het recht van de lidstaat waaronder ze vallen.

- 1,2 % zijn opgesteld in “andere” *gaap* (Japan (6), Korea (6), Zwitserland (2), Canada (1), Nieuw-Zeeland (1)).

De herziening van de drempels voor geconsolideerde jaarrekeningen zou potentieel gevolgen kunnen hebben:

- Ingeval tot een drempelverhoging beslist wordt (die leidt tot een vermindering van het aantal groepen onderworpen aan de consolidatie van hun rekeningen), voor de 635 groepen die momenteel een geconsolideerde jaarrekening neerleggen of
- Ingeval tot een drempelverlaging beslist wordt (die leidt tot een toename van het aantal groepen onderworpen aan de consolidatie van hun rekeningen), voor alle vennootschappen aan het hoofd van of deel uitmakend van een groep die momenteel een statutaire jaarrekening neerleggen (360.589 kleine ondernemingen en 23.688 grote ondernemingen, hetzij 384.277 ondernemingen). Er zou dan moeten gepreciseerd worden welke zouden tegemoetkomen aan de nieuwe drempels die op nationaal niveau worden bepaald.

De overige groepen die een geconsolideerde jaarrekening neerleggen (380 uit de financiële sector - exclusief verzekeringen - en 13 uit de verzekeringssector) zijn onderhevig aan specifieke regels waarvan *a priori* niet wordt verwacht dat ze gaan evolueren in het kader van deze hervorming.

24. Op het vlak van de controle van de rekeningen, blijkt het aantal gecontroleerde vennootschappen moeilijk kwantificeerbaar bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België, aangezien het auditverslag geen gestandaardiseerd onderdeel uitmaakt van de jaarrekening. Bovendien is er het feit dat bepaalde vennootschappen hun omzetcijfer niet vermelden (optie voor de vennootschappen die een verkort schema van de jaarrekening neerleggen).

De enige instantie die *a priori* beschikt over statistische info in dit verband is het Instituut van de Bedrijfsrevisoren. Elke bedrijfsrevisor is immers verplicht om jaarlijks een mandaatmelding¹⁰ in te vullen en over te maken met het oog op de berekening van het bedrag van de bijdragen verschuldigd door elk revisorenkantoor en/of elke bedrijfsrevisor (waarvan een deel in verhouding staat tot de ontvangen honoraria). Deze bron van informatie is eveneens nuttig om de draagwijdte van de periodieke kwaliteitscontrole te bepalen.

Uit het jongste jaarverslag dat het IBR heeft bekendgemaakt, blijkt dat het aantal door de bedrijfsrevisoren gecontroleerde vennootschappen¹¹ hoger is dan 25.000. Dit aantal valt niet volledig te rijmen met het totaal aantal volledige statutaire jaarrekeningen, statutaire rekeningen (afwijkend schema of andere) en geconsolideerde jaarrekeningen omwille van het feit dat de consolidatiecriteria worden berekend op een geconsolideerde basis (artikelen 15, § 5 en 141 van het Wetboek van vennootschappen) en dat bepaalde vennootschappen of groepen op vrijwillige basis worden gecontroleerd (beslissing eigen aan de vennootschap of aan de groep waartoe de Belgische vennootschap behoort).

Deze 25.000 mandaten van wettelijke rekeningcontrole worden uitgevoerd door actieve bedrijfsrevisoren-natuurlijke personen; hun aantal betreft de laatste jaren ongeveer een 950-tal personen.

¹⁰ Artikel 2, § 3 van het koninklijk besluit van 7 juni 2007 tot vaststelling van het huishoudelijk reglement van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (*Belgisch Staatsblad*, 29 juni 2007, 3de editie).

¹¹ Bron: Instituut van de Bedrijfsrevisoren – Jaarverslag 2013, p. 5.

F. Mogelijke impact van de Europese hervorming inzake de drempels voor België

25. In de artikelen 15 en 16 van het Wetboek van vennootschappen staan de regels voor de drempelberekening (KMO's *versus* grote ondernemingen / kleine groepen *versus* grote groepen) die in het kader van de omzetting van de boekhoudrichtlijn van 2013 in Belgisch recht zullen moeten worden aangepast; bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België werden cijfergegevens opgevraagd om een idee te hebben van de potentiële evolutie inzake neerlegging van jaarrekeningen.

Zoals hierboven *sub 16.* aangegeven, beschikken de lidstaten onder de nieuwe boekhoudrichtlijn van 2013 over minder marge.

Wat de statutaire jaarrekening betreft, beschikken de lidstaten enkel voor de drempel voor kleine ondernemingen (artikel 3, § 2) over een marge tussen de maximumbedragen (12 en 6 miljoen) en de minimumbedragen (8 en 4 miljoen).

Wat de geconsolideerde jaarrekening betreft, is de marge die de Europese boekhoudrichtlijn toestaat groter (zie hierboven **23.**).

26. Ook al geeft de nieuwe richtlijn in haar definitieve versie enige marge aan de lidstaten, toch zullen de criteria als gevolg van de omzetting van de nieuwe richtlijn in Belgisch recht sterk verschillen van de thans geldende criteria, want bij de laatste verhoging van de drempels door Europa (in 2006), zijn die in België niet aangepast.

F.1. Statutaire jaarrekeningen

27. De marge waarover de lidstaten in het kader van de omzetting van de voorschriften inzake de drempelberekening voor statutaire jaarrekeningen beschikken, situeert zich op vier niveaus:

- het begrip micro-ondernemingen (al dan niet) definiëren; indien niet, worden micro-ondernemingen beschouwd als kleine ondernemingen;
- keuzemogelijkheid qua criteria (laag, hoog of tussen beide in) voor het begrip kleine ondernemingen;
- het begrip middelgrote ondernemingen (al dan niet) definiëren; indien niet, worden middelgrote ondernemingen beschouwd als grote ondernemingen;
- het begrip organisaties van openbaar belang (al dan niet) uitbreiden.

In die context moet worden nagegaan hoe de versoepeling als gevolg van de invoering van één (of meer) nieuwe vennootschapscategorie(ën) kan worden afgewogen tegen de toenemende complexiteit van de boekhoudschema's, wanneer voor deze nieuwe categorieën één (of meer) bijkomend(e) schema('s) wordt (worden) gecreëerd, bovenop de huidige volledige schema's (voor grote ondernemingen) en verkorte schema's (voor kleine ondernemingen).

In het kader van die oefening moet ook rekening worden gehouden met andere factoren (onder andere, voor wat betreft de economische beroepen, in verband met de al dan niet verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole), teneinde de problematiek globaal te onderzoeken.

28. Aan de Balanscentrale van de Nationale Bank van België werd een dubbele simulatie gevraagd, teneinde de draagwijdte van de verwachte bewegingen te kunnen inschatten.

Deze cijfers zijn samengevat in 4 tabellen:

- A. Behoud van de **2 enige categorieën** die momenteel bestaan (de kleine ondernemingen en de overige) en hypothese van **minimale verhoging** [4 miljoen (balanstotaal) / 8 miljoen (totale omzet)] ;
- B. Behoud van de **2 enige categorieën** die momenteel bestaan (de kleine ondernemingen en de overige) en hypothese van **maximale verhoging** [6 miljoen (balanstotaal) / 12 miljoen (totale omzet)] ;
- C. Opdeling in **4 categorieën** (micro / kleine / middelgrote / grote ondernemingen) en hypothese van **minimale verhoging** [4 miljoen (balanstotaal) / 8 miljoen (totale omzet)] ;
- D. Opdeling in **4 categorieën** (micro / kleine / middelgrote / grote ondernemingen) en hypothese van **maximale verhoging** [6 miljoen (balanstotaal) / 12 miljoen (totale omzet)].

Andere keuzes zijn mogelijk (3 categorieën in plaats van 4 (geen micro-ondernemingen of geen middelgrote ondernemingen). In deze hypothesen moeten de cijfers met betrekking tot de micro-ondernemingen en de kleine ondernemingen (indien geen micro-ondernemingen) worden samengeteld, of moeten de cijfers met betrekking tot de middelgrote ondernemingen en de grote ondernemingen (indien geen middelgrote ondernemingen) worden samengeteld.

Zo ook kan de verhoging van de drempels voor de kleine ondernemingen worden vastgelegd op een intermediair niveau tussen de minimale en de maximale verhoging.

Voor de huidige situatie, zoals weergegeven onder punt **E.** van deze studie, wordt bij de 384.277 vennootschappen die momenteel statutaire jaarrekeningen neerleggen het onderscheid gemaakt tussen de 360.589 kleine ondernemingen die een verkort schema neerleggen (VKT) en de 23.688 grote ondernemingen die een volledig schema neerleggen (VOL).

Simulatie op grond van de nieuwe drempels (basis = over het boekjaar 2012 neergelegde jaarrekeningen):
Cijfers die de Balanscentrale op 20 mei 2014 aan de Hoge Raad heeft meegedeeld

A.
Indien drempels voor kleine ondernemingen: 4 miljoen (balanstotaal) / 8 miljoen (totale omzet)
Minimale opdeling (optie = de 2 thans in Belgisch recht bestaande ondernemingscategorieën)

	VOL	VKT	Totaal		
Kleine	15.271	247.069	262.340	375.666	97,76%
? geen omzet		113.326	113.326		
Grote	8.417	194	8.611		2,24%
Totaal	23.688	360.589	384.277		100,00%

“VOL”: volledig schema

“VKT”: verkort schema

“? geen (vermelding van) omzet”: ondernemingen die een verkort schema neerleggen en die gekozen hebben voor de vermelding van de bruto-marge, in de plaats van het omzetcijfer. Traditioneel gaat de Balanscentrale ervan uit dat 80% onder hen micro-entiteiten zijn en dat 20 % onder hen kleine ondernemingen zijn.

: niet toepasselijk (verplichte vermelding van de omzet in het volledig schema van de statutaire jaarrekening)

B.

Indien drempels voor kleine ondernemingen: 6 miljoen (balanstotaal) / 12 miljoen (totale omzet) Minimale opdeling (optie = de 2 thans in Belgisch recht bestaande ondernemingscategorieën)

	VOL	VKT	Totaal		
Kleine	17.181	247.142	264.323	377.649	98,28%
? geen omzet		113.326	113.326		
Grote	6.507	121	6.628		1,72%
Totaal	23.688	360.589	384.277		100,00%

“VOL”: volledig schema

“VKT”: verkort schema

“? geen (vermelding van) omzet”: ondernemingen die een verkort schema neerleggen en die gekozen hebben voor de vermelding van de bruto-marge, in de plaats van het omzetcijfer. Traditioneel gaat de Balanscentrale ervan uit dat 80% onder hen micro-entiteiten zijn en dat 20 % onder hen kleine ondernemingen zijn.

: niet toepasselijk (verplichte vermelding van de omzet in het volledig schema van de statutaire jaarrekening)

Er kan herinnerd worden aan het feit dat in de huidige situatie, zoals weergegeven onder punt E. van deze studie, voor de 384.277 vennootschappen die momenteel een statutaire jaarrekening neerleggen, een onderscheid wordt gemaakt tussen 360.589 kleine ondernemingen die een verkort schema neerleggen (VKT) en 23.688 grote ondernemingen die een volledig schema neerleggen (VOL).

Op basis van de criteria die momenteel toepasselijk zijn overeenkomstig artikel 15 van het Wetboek van vennootschappen, is de Balanscentrale overgegaan tot een simulatie van de opsplitsing tussen kleine ondernemingen en micro-ondernemingen.

De 360.589 “kleine” ondernemingen zouden als volgt worden opgedeeld:

- 321.235 micro-ondernemingen en
- 53.990 kleine ondernemingen.

C.

Indien drempels voor kleine ondernemingen: 4 miljoen (balanstotaal) / 8 miljoen (totale omzet) Maximale opdeling (optie = invoering van 4 categorieën van vennootschappen in Belgisch recht)

	VOL	VKT	Totaal			
Micro-ondernem.	7.538	228.703	236.241	321.235	61,48%	83,59%
? geen omzet		84.994	84.994			
Kleine	7.733	18.366	26.099	54.431	6,79%	14,16%
? geen omzet		28.332	28.332			
Middelgrote	6.371	192	6.563		1,71%	1,71%
Grote	2.046	2	2.048		0,53%	0,53%
Totaal	23.688	360.589	384.277		70,51%	100,00%

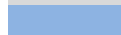
“VOL”: volledig schema

“VKT”: verkort schema

“? geen (vermelding van) omzet”: ondernemingen die een verkort schema neerleggen en die gekozen hebben voor de vermelding van de bruto-marge, in de plaats van het omzetcijfer. Traditioneel gaat de Balanscentrale ervan uit dat 80% onder hen micro-entiteiten zijn en dat 20 % onder hen kleine ondernemingen zijn.

Aangezien deze opdeling slechts approximatief is, werd deze zichtbaar in de tabel weergegeven.

 : niet toepasselijk (verplichte vermelding van de omzet in het volledig schema van de statutaire jaarrekening)

 : effect dat verband houdt met de keuze van de drempels

D.

Indien drempels voor kleine ondernemingen: 6 miljoen (balanstotaal) / 12 miljoen (totale omzet)
Maximale opdeling (optie = invoering van 4 categorieën van vennootschappen in Belgisch recht)

	VOL	VKT	Totaal			
Micro-ondernem.	7.538	228.703	236.241	321.235	61,48%	83,59%
? geen omzet		84.994	84.994		22,12%	
Kleine	9.643	18.439	28.082	56.414	7,31%	14,68%
? geen omzet		28.332	28.332		7,37%	
Middelgrote	4.461	119	4.580		1,19%	1,19%
Grote	2.046	2	2.048		0,53%	0,53%
Totaal	23.688	360.589	384.277		70,51%	29,49% 100,00%

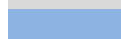
“VOL”: volledig schema

“VKT”: verkort schema

“? geen (vermelding van) omzet”: ondernemingen die een verkort schema neerleggen en die gekozen hebben voor de vermelding van de bruto-marge, in de plaats van het omzetcijfer. Traditioneel gaat de Balanscentrale ervan uit dat 80% onder hen micro-entiteiten zijn en dat 20 % onder hen kleine ondernemingen zijn.

Aangezien deze opdeling slechts approximatief is, werd deze zichtbaar in de tabel weergegeven.

 : niet toepasselijk (verplichte vermelding van de omzet in het volledig schema van de statutaire jaarrekening)

 : effect dat verband houdt met de keuze van de drempels

29. Er zal ook nog moeten worden nagegaan welke van deze vennootschappen te beschouwen zijn als organisaties van openbaar belang naar Belgisch recht (die *a priori* veeleer behoren tot de grote ondernemingen).

30. Ook moet worden uitgemaakt of (bepaalde) kleine ondernemingen (in voorkomend geval met uitzondering van de micro-ondernemingen) al dan niet aan een wettelijke jaarrekeningcontrole worden onderworpen, zoals toegestaan door artikel 2 van de herziene auditrichtlijn.

Uit de simulatie blijkt dat het totaal aantal “middelgrote ondernemingen” en “grote ondernemingen” aanzienlijk zal verminderen, ongeacht de weerhouden hypothese.

Bijgevolg is het zo dat, indien de wettelijke controle van de rekeningen behouden blijft voor dezelfde categorieën die momenteel reeds bedoeld worden, het aantal vennootschappen onderworpen aan een externe audit van de rekeningen aanzienlijk zal verminderen.

Dit blijft niet zonder gevolg voor de 950 actieve bedrijfsrevisoren-natuurlijke personen, maar eveneens, in voorkomend geval, voor de personen die ze tewerkstellen.

Dit zou eveneens een weerslag kunnen hebben op de andere onderdelen van de economische beroepen. De statistische gegevens in verband met de samenstelling van de economische beroepen op 31 december 2013 zijn opgenomen in **bijlage 11** van deze studie.

F.2. Geconsolideerde jaarrekeningen

31. Artikel 22 van de nieuwe boekhoudrichtlijn schrijft voor dat elke groep - die wordt omschreven als "de moederonderneming en al haar dochterondernemingen" - geconsolideerde financiële overzichten en een geconsolideerd bestuursverslag moet opstellen.

Dit voorschrift wordt genuanceerd aan de hand van vrijstellingen van consolidatie, vermeld in artikel 23 van de richtlijn:

- **kleine groepen** worden in ieder geval vrijgesteld van de verplichting om geconsolideerde financiële overzichten en een geconsolideerd bestuursverslag op te stellen;
- de richtlijn staat de lidstaten toe **middelgrote groepen** vrij te stellen van de verplichting om geconsolideerde financiële overzichten en een geconsolideerd bestuursverslag op te stellen, behalve wanneer een verbonden onderneming een organisatie van openbaar belang is.

Wordt eveneens vrijgesteld van consolidatie, elke onder het nationale recht vallende moederonderneming (de vrijgestelde onderneming) die ook een dochteronderneming is, mits aan bepaalde voorwaarden vermeld in artikel 23 van de nieuwe richtlijn is voldaan.

Onder bepaalde voorwaarden hoeft een onderneming die deel uitmaakt van de groep, trouwens niet in de geconsolideerde financiële overzichten te worden opgenomen (artikel 23, §§ 9 en 10 van de nieuwe boekhoudrichtlijn).

32. De marge waarover de lidstaten in het kader van de omzetting van de voorschriften inzake de drempels voor de geconsolideerde jaarrekeningen beschikken, situeert zich op verschillende niveaus:

- het begrip van kleine groep (al dan niet) invoeren / (al dan niet) behouden;
- ingeval beslist wordt het begrip kleine groep te weerhouden, keuzemogelijkheid qua criteria (laag, hoog of tussen beide in) voor het begrip kleine groepen;
- het begrip middelgrote groepen (al dan niet) invoeren / (al dan niet) behouden; indien niet, worden middelgrote groepen beschouwd als grote groepen. Het is eveneens mogelijk om deze twee categorieën van groepen samen te brengen;
- het begrip organisaties van openbaar belang (al dan niet) definiëren / (al dan niet) uitbreiden.

In het kader van de marge die op Europees vlak wordt toegelaten, zoals beschreven in het voorgaande lid, zal de beslissing die in België moet genomen worden, vertrekken van de huidige situatie:

- definitie van "kleine groep" onder artikel 16 van het Wetboek van vennootschappen;
- 635 groepen die ertoe gehouden zijn om geconsolideerde jaarrekeningen op te stellen en openbaar te maken.

33. Aan de Balanscentrale van de Nationale Bank van België werd een simulatie gevraagd, maar die bleek niet haalbaar omdat een berekening op groepsbasis niet mogelijk is bij gebrek aan

gestandaardiseerd schema, enerzijds, en een berekening op geconsolideerde basis (zoals voorgeschreven door artikel 15, 5 en artikel 141, 2° van het Wetboek van vennootschappen), geen simulatie toelaat.

De impact van een drempelaanpassing voor geconsolideerde jaarrekeningen is zéér moeilijk te becijferen, omdat elke dochteronderneming (ongeacht haar grootte) van een consolidatieplichtige onderneming - net als de consoliderende onderneming - verplicht is bepaalde wettelijke voorschriften na te leven, waaronder de wettelijke jaarrekeningcontrole.

F.3. Andere wijzigingen buiten de drempelverhoging

34. Er zijn twee specifieke elementen die niet in de Europese teksten terug te vinden zijn:

- het criterium van 100 VTE (artikel 15, § 1) en
- de berekening op geconsolideerde basis (artikel 15, § 5).

Aangezien in de boekhoudrichtlijn van 2013 is gekozen voor een ruime harmonisatie op het vlak van de voorstelling van de statutaire jaarrekening die door de “kleine” ondernemingen wordt bekendgemaakt, zullen met betrekking tot de drempelberekening voor de boekhouding op nationaal niveau geen bijkomende strengere criteria meer kunnen worden opgelegd.

Er zal met de impact van deze beperking moeten rekening gehouden worden bij het bepalen van de drempels voor het aanduiden van de ondernemingen en de groepen, onderworpen aan de wettelijke jaarrekeningcontrole.

G. Het begrip organisatie van openbaar belang

35. Bij de “grote ondernemingen” dient men te bepalen welke vennootschappen als organisatie van openbaar belang (verkort OOB) te kwalificeren zijn, want hiervoor gelden bijkomende, specifiek voor deze categorie geldende verplichtingen.

Die verplichtingen zijn opgenomen in de nieuwe Europese verordening van 2014, maar ook in andere Europese bepalingen, zoals in de boekhoudrichtlijn van 2013 of bepaalde Europese verordeningen en richtlijnen met betrekking tot financiële diensten en kapitaalmarkten.

G.1. Huidige situatie in Belgisch recht

36. In zijn jaarverslag 2010 - waarvan een uittreksel in **bijlage 7** van deze studie - heeft de Hoge Raad in zijn hoedanigheid van één van de instanties van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren een analyse gemaakt van het begrip organisatie van openbaar belang in het Belgisch recht.

Wat de omzetting van de maatregelen uit de boekhoudrichtlijn betreft, zijn er twee pistes mogelijk:

- verder de maatregelen integreren in de diverse betrokken regelgevingen (waarbij het mogelijk is om voor elk type van maatregel het toepassingsgebied aan te passen);
- het begrip organisatie van openbaar belang in Belgisch recht definiëren (*a priori*, indien dit het geval zou zijn, integreren in het Wetboek van vennootschappen).

G.2. Onlangs door Europa goedgekeurde regels betreffende het begrip OOB

37. Bijlage 3 van deze studie bevat een vergelijkende tabel in verband met de definitie van organisatie van openbaar belang in het kader van de ontwerpen die tussen 2011 en 2014 in Europa werden besproken (open *versus* gesloten definitie). Zie eveneens in dit verband *supra* **07**.

G.3. Becijferde inschatting van het aantal potentiële OOB's in België

38. De onderstaande tabel (opgemaakt aan de hand van de gegevens die midden juni 2014 op de website van de Nationale Bank van België (verkort NBB) en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (verkort FSMA) beschikbaar waren) geeft een concreter beeld van de omvang van de diverse ondernemingscategorieën die op één of andere manier onder toezicht staan, hetzij van de NBB, hetzij van de FSMA:

Genoteerde vennootschappen met België als lidstaat van oorsprong	181
Kredietinstellingen	39
Erkende verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht	80
Erkende herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht	1
Verzekeringsholdings naar Belgisch recht	7
ICB's (Instellingen voor collectieve belegging)	147
IBP's (Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening)	195
Beursvennootschappen	20
Vereffeningsinstellingen en gelijkgestelde instellingen	4
Betalingsinstellingen naar Belgisch recht	6
Instellingen voor elektronisch geld naar Belgisch recht	5
Erkende onderlinge borgstellingsmaatschappijen	6
<i>Instellingen met vergunning om rekeningen van gedematerialiseerde effecten voor derden bij te houden – Rechtspersonen naar Belgisch recht vergund</i>	38
<i>Erkende rekeninghouders van gedematerialiseerde effecten bedoeld in het Wetboek van vennootschappen</i>	57

Beide laatste categorieën bestaan hoofdzakelijk uit ondernemingen die al voorkomen in andere categorieën uit de tabel.

39. De ruimte die de omschrijving van het begrip organisatie van openbaar belang laat, namelijk “door de lidstaten als organisaties van openbaar belang aangemerkte entiteiten, **bijvoorbeeld ondernemingen die van groot algemeen belang zijn als gevolg van de aard van hun bedrijfsactiviteiten, hun omvang of de grootte van hun personeelsbestand**” zou ook kunnen worden onderzocht, onder meer

- voor bepaalde bedrijfssectoren (zoals de sector van de entiteiten bedoeld in het Waals decreet van 30 april 2009, waarnaar in **bijlage 7** wordt verwezen, bijvoorbeeld intercommunales of sociale huisvestingsmaatschappijen);
- voor bepaalde specifieke becijferde groottecriteria die op nationaal niveau als pertinent worden beschouwd.

G.4. Betrokken auditkantoren

40. Voor de auditkantoren met een jaarrekeningcontroleopdracht in de hierboven vermelde categorieën dient een onderscheid te worden gemaakt tussen beursgenoteerde vennootschappen en de overige categorieën, want die ondernemingen (met uitzondering van de beursgenoteerde vennootschappen) worden gecontroleerd door bedrijfsrevisoren die door de NBB en/of de FSMA zijn erkend.

G.4.1. Wat betreft vennootschappen die op Euronext Brussels zijn genoteerd

41. In zijn jaarverslag 2010 heeft de Hoge Raad in zijn hoedanigheid van één van de instanties van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren een empirische studie gepubliceerd waarin de typologie van de wettelijke auditors van jaarrekeningen wordt onderzocht, meer bepaald bij beursgenoteerde vennootschappen op Euronext Brussels – waarvan verschillende uittreksels in **bijlage 12**.

Die studie geeft aan dat er een betekenisvolle concentratie is van de wettelijke jaarrekeningcontrole bij de “*Big four*” (Deloitte, E&Y, KPMG en PwC). Dat is zeker het geval voor de vennootschappen uit de Bel-20, die exclusief door één van deze internationale netwerken worden gecontroleerd.

G.4.2. Wat betreft vennootschappen die hun rekeningen moeten laten controleren door een bedrijfsrevisor, erkend door NBB en/of FSMA

42. Aan de hand van de gegevens die midden juni 2014 op de website van de NBB en van de FSMA beschikbaar waren, kan men vaststellen dat de “*Big four*” (Deloitte, E&Y, KPMG en PwC) in de overgrote meerderheid van de gevallen instaan voor de jaarrekeningcontrole:

- Deloitte (161 mandaten)
- E&Y (80 mandaten)
- KPMG (63 mandaten)
- PwC (71 mandaten).

Andere auditkantoren hebben enkele opdrachten:

- Onder de vertegenwoordigers van internationale structuren die deel uitmaken van het “*Forum of firms*”:
 - BDO – 5 mandaten
 - Crowe Horwath (Callens, Pirenne & Theunissen) (in samenwerking met Jean-Louis Prignon) - 13 mandaten
 - Grant Thornton (in samenwerking met A. Clybouw) (in samenwerking met Karel Nijs) – 7 mandaten
 - Mazars (in samenwerking met Dirk Smets) – 18 mandaten
 - RSM – 1 mandaat
- Onder de vertegenwoordigers van internationale structuren die geen deel uitmaken van het “*Forum of firms*”:
 - Nvt.
- Onder de vertegenwoordigers van louter nationale structuren:
 - David De Schacht & Jurgen De Raedemaeker (momenteel bij DSD) – 2 mandaten
 - Eric Mathay (BMA) – 1 mandaat
 - José Poulain (kantoor met 2 revisoren) – 1 mandaat
- Onder de alleenwerkende bedrijfsrevisoren:
 - Nvt.

H. Conclusie

43. Diverse hervormingen hebben recent het Europese landschap op het vlak van boekhouding en audit gewijzigd:

- de Richtlijn 2012/6/EU van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 tot wijziging van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen wat **micro-entiteiten** betreft (*PBEU* L81 van 21 maart 2012);
- de Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot **intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG** van de Raad (*PBEU* L182 van 29 juni 2013);
- **de wijzigingen aan de “auditrichtlijn”** door de richtlijn 2014/56/EU van 16 april 2014 (*PBEU* L158 van 27 mei 2014);
- de goedkeuring van de **verordening** (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de **wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang** en tot intrekking van Besluit 2005/909/EG van de Commissie (*PBEU* L158 van 27 mei 2014).

Bij de vele maatregelen die in het Belgisch recht dienen te worden omgezet, is er één die voor talrijke actoren van het bedrijfsleven een weerslag zal hebben, namelijk waar het gaat om het **bepalen van de drempels teneinde de verschillende categorieën van vennootschappen te onderscheiden en de dienovereenkomstige verplichtingen op het gebied van boekhouding en wettelijke jaarrekeningcontrole.**

Behalve een directe weerslag op het gebied van boekhouding en wettelijke jaarrekeningcontrole (allebei bedoeld in de boekhoudrichtlijn van 2013) heeft deze drempelberekening ook gevolgen op andere reglementeringen die in België zijn goedgekeurd en die niet voortvloeien uit Europese boekhoudrichtlijnen in de mate dat ze voor de definitie van wat onder “kleine ondernemingen” wordt verstaan, verwijzen naar de drempels voor de boekhouding en de audit.

44. De Hoge Raad voor de Economische Beroepen achtte het relevant om bij te dragen tot een goed begrip van de inzet van deze hervorming aan de hand van een technische studie, binnen de grenzen van de bevoegdheden van de Hoge Raad en zonder afbreuk te doen aan elke stellingname in de schoot van andere instanties, zoals de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven of elk ander overleg- of adviesorgaan.

De weerslag op andere reglementeringen, gebaseerd op de criteria die in Belgisch recht voortvloeien uit de toepassing van de 4de Europese richtlijn, maakt bijgevolg geen deel uit van de analyse in het kader van deze studie.

In onderhavige studie komen aan bod:

- het historisch referentiekader op Europees vlak (punt B van de studie);
- de huidige situatie in Belgisch recht (in toepassing van het vroeger Europees referentiekader) (punt C van de studie);
- de wijzigingen op Europees vlak (punten D en G van de studie);

- een statistische analyse op basis van cijfers die verstrekt werden door de Balanscentrale van de Nationale Bank van België, en dit op het vlak van het aantal vennootschappen die vallen onder de verschillende categorieën in het licht van de huidige criteria (punt E) maar eveneens een simulatie van deze cijfers in het licht van de herziening van de drempels op Europees vlak (punt F van de studie)

waardoor het mogelijk moet zijn de eventuele weerslag van deze hervorming op de diverse economische beroepen in kaart te brengen.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen houdt zich ter beschikking van de Regering om over bepaalde, meer specifieke aspecten van de problematiek een advies te formuleren.

Bijlagen

Blz.

A. Inleiding

B. Categorieën van vennootschappen in het Europees boekhoudrecht – Historiek

<i>Bijlage 1</i>	<i>Historische evolutie van de drempels op Europees niveau</i>	22
<i>Bijlage 2</i>	<i>Samenvatting van de kernelementen uit de Europese verordening “IFRS” van 2002</i>	23
<i>Bijlage 3</i>	<i>Het begrip organisatie van openbaar belang in het kader van de Europese debatten</i>	25

C. Categorieën van vennootschappen in het Belgisch boekhoudrecht – Historiek

<i>Bijlage 4</i>	<i>Een aantal uittreksels uit het Wetboek van vennootschappen</i>	30
<i>Bijlage 5</i>	<i>Historische evolutie van de drempels op Belgisch niveau</i>	33
<i>Bijlage 6</i>	<i>Maatregelen goedgekeurd in Belgisch recht in toepassing van de Europese verordening “IFRS” van 2002</i>	34
<i>Bijlage 7</i>	<i>Analyse van het begrip organisatie van openbaar belang in Belgisch recht (Uittreksel uit het Jaarverslag 2010 van de Hoge Raad als onderdeel van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren)</i>	36

D. Europese herziening van de drempels

<i>Bijlage 8</i>	<i>Vergelijkende analyse van de Europese teksten (oud en nieuw) op het vlak van de drempels</i>	42
<i>Bijlage 9</i>	<i>Vergelijkende analyse van de Europese teksten (oud en nieuw) op het vlak van de rekeningcontrole</i>	47
<i>Bijlage 10</i>	<i>Evolutie van de debatten op Europees niveau op het vlak van de drempels</i>	50

E. Huidige situatie in België in het licht van de reglementering inzake de drempels

F. Mogelijke impact van de Europese hervorming inzake de drempels voor België

<i>Bijlage 11</i>	<i>De economische beroepen in cijfers op 31 december 2013</i>	51
-------------------	---	----

G. Het begrip organisatie van openbaar belang

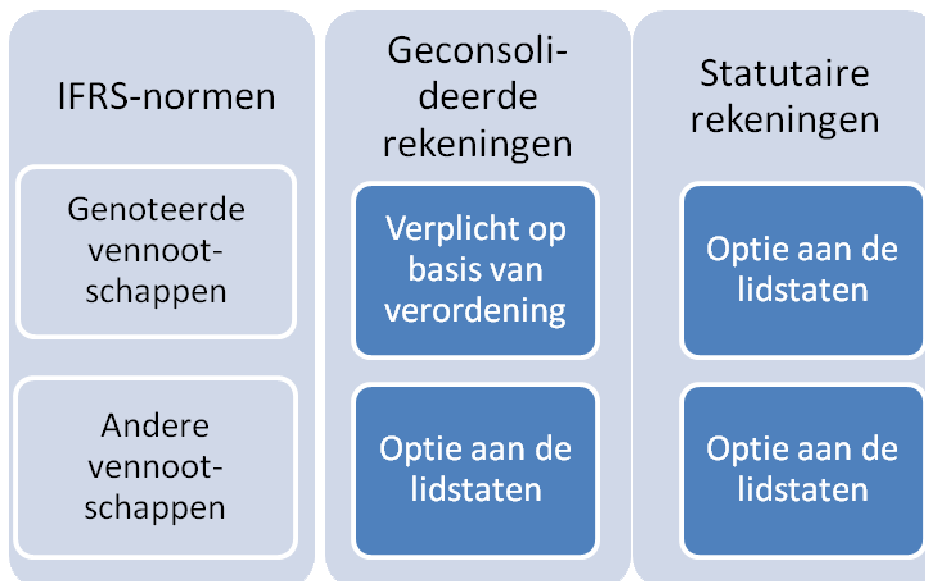
<i>Bijlage 12</i>	<i>Uittreksel uit een empirische studie met een analyse van de typologie van de wettelijke rekeningcontroleurs bij de vennootschappen die genoteerd zijn op Euronext Brussels (Uittreksel uit het Jaarverslag 2010 van de Hoge Raad als onderdeel van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren)</i>	53
-------------------	--	----

H. Conclusie

Bijlage 1
Historische evolutie van de drempels op Europees niveau

	1978	1984	1990	1994	1999	2003	2006	2012 Richtlijn Micro entiteiten
4 ^{de} Europese richtlijn 7 ^{de} Europese richtlijn	Europese reken eenheid	Ecu	Ecu	Ecu	Euro	Euro	Euro	Euro
Micro-entiteiten	Overschrijdt niet meer dan twee van de volgende drie criteria							
Balanstotaal								350.000
Totale omzet exclusief BTW								700.000
Aantal personen VTE								10
Art. 11 - Kleine ondernemingen	Overschrijdt niet meer dan twee van de volgende drie criteria							
Balanstotaal	1.000.000	1.550.000	2.000.000	2.500.000	3.125.000	3.650.000	4.400.000	
Totale omzet exclusief BTW	2.000.000	3.200.000	4.000.000	5.000.000	6.250.000	7.300.000	8.800.000	
Aantal personen VTE	50	50	50	50	50	50	50	
Art. 27 – Middelgrote ondernemingen / Kleine groepen	Overschrijdt niet meer dan twee van de volgende drie criteria							
Balanstotaal	4.000.000	6.200.000	8.000.000	10.000.000	12.500.000	14.600.000	17.500.000	
Totale omzet exclusief BTW	8.000.000	12.800.000	16.000.000	20.000.000	25.000.000	29.200.000	35.000.000	
Aantal personen VTE	250	250	250	250	250	250	250	
Art. 27 – Grote ondernemingen / Middelgrote groepen	Overschrijdt minstens twee van de volgende drie criteria							
Balanstotaal	4.000.000	6.200.000	8.000.000	10.000.000	12.500.000	14.600.000	17.500.000	
Totale omzet exclusief BTW	8.000.000	12.800.000	16.000.000	20.000.000	25.000.000	29.200.000	35.000.000	
Aantal personen VTE	250	250	250	250	250	250	250	

Hieronder volgt een schematische voorstelling² van de regels voor de toepassing van de internationale standaarden van de Europese verordening van 2002:

De goedkeuring van deze verordening had uiteraard tot gevolg dat het toepassingsgebied van de zevende richtlijn in (min of meer) belangrijke mate werd beknot, in functie van de beslissing van de individuele lidstaten om het toepassingsbereik van die verordening al dan niet uit te breiden.

² Deze tabel is – weliswaar na vertaling – overgenomen uit een artikel dat in 2013 is verschenen: Catherine DENDAUV, “Droit comptable européen : une réforme en trois étapes”, *Comptabilité et Fiscalité Pratiques*, oktober 2013, nr. 8/2013.